

Dosah zásady o podpůrnosti důkazu výslechem stran.

Dr. Jiří Cerman.

I. Ačkoliv důkaz výslechem stran podle §§ 371 až 383 civilního našeho řádu soudního se všeobecně označuje za důkaz podpůrný a měl by se tedy vyskytovat i řidčeji než ostatní druhy důkazů, shledáme, že se jak praxe, tak i nauka zabývala a snad i dodnes zabývá jím vlastně, poměrně oproti těmto jiným způsobům důkazů, nejméně a nejméně.

Tak již průkopnické Kleinovy »Vorlesungen (über die Praxis des Civilprozesses)« blízké vzniku civilního soudního řádu jak časově, tak zejména osobou autorovou, zabývají se, přes chvalně známý jeho stručný, skvělý ve své koncisi styl, předmětem tím na celých 18 stranách, věnujíce mu celý jeden ze svých 11 oddílů. A nedávno, před 3 lety, odehrávala se v Soudcovských listech (sešit 1, 2, 4, 5) dosti čilá polemika, podnícená článkem Dra A. Bělohávka: »Novelisujte ihned civ. soud. řád!«, jejíž hlavním tematem byl opět důkaz výslechem stran, zejména pak náš předmět, totiž podpůrnost tohoto důkazu. Již tím jest považováti za odůvodněno naše tema, a to jak co do závažnosti, tak i časovosti.

Na první pohled by se zdálo, že zásada ta, totiž že výslech stran k důkazu lze provést jenom, není-li jiných průvodních prostředků, jest tak průzračně jasná, že nepotřebuje výkladu a nezavdá podnět k pochybám. I když však ponecháme zcela stranou jako neplodné teoretické úvahy, jež nepomohou nám ničím v řešení případů skutečného života, shledáváme se i tady s obvyklým zjevem, jehož příčiny byly již nescetněkrát vyloženy. Právní pravidlo dopadá zcela nesporně na případy některé, zatím co u jiných stojí to mnohdy mnoho času a námahy, aby chom rozhodli, zda i ony mají jím býti ovládnány, případně jak je sluší posuzovati. A ještě po takovém výkladu zůstáváme na pochybách, zda jeho výsledek, vhodný třeba pro případ právě řešený, budeme moci vztahovati na případ jinak snad takřka totožný.

II. Především se v praxi velmi často chybuje, že soudce si neuvědomí řádně, co to znamená, že výslech stran jest podpůrným důkazem. Snad tu svádí toto označení, že se totiž důkaz ten připouští tam, kde ostatní důkazy nejsou jednoznačné, tedy na př. někteří svědci určitou skutečnost dosvědčují, jiné ji vylučují. Soudce připouští tu důkaz ten, aby jím jedna nebo druhá skupina svědků byla *podporována*. Tak ovšem ona podpůrnost míněna není: nejenom že postup takový svědčil by o malé zkušnosti a rozhodnosti soudcově, ale obyčejně zklame, protože každá ze stran se přikloní patrně ke skupině jí příznivé a dile-

ma se rozroste o to, že bude soudce kromě předchozích pochybností ještě na vahách, která ze stran mluví pravdu.

Postup takový jest chápati proto, že situace jest jistým způsobem obdobná situaci, kdy jest výslech stran na místě. Neboť tento jest jistě provedti nejenom tam, kde strany pro své tvrzení jiného důkazu nenabízejí, resp. kdy ani jiných důkazů z úřední moci k připuštění vhodných není, ale i tam, kde takové důkazy, byvše provedeny, nepřinesou žádaného výsledku, t. j. onu skutečnost ani neprokáží, ale ani nevyloučí. Podoba spočívá v tom, že tam i tady zůstávají výsledky důkazů ostatních soudce na pochybách, tedy psychologicky v postavení stejném. Klíč jest hledati právě v oněch slovech, že jiné důkazy pravdivosti tvrzení neprokáží *ani nevyloučí*. Tedy kde podle jinak věrohodných svědků a jiných důkazů primérních bude tvrzení strany vyvráceno, jest důkaz výsledkem strany zbytečný a tedy chybný. To sice nevyloučuje kategoricky, aby byly strany k důkazu vyslyšány tam, kde o sporné okolnosti byly provedeny jiné důkazy, jestliže totiž tyto byly zcela nezpůsobilé takto pozitivně, ale také negativně soudce přesvědčiti. Ale velmi málo podobno pravdě by bylo, že by takto o věci nevěděl nikdo z celé řady svědků, zejména když vlastně o věci vypovídají, ale každý jinak, resp. dvěma různými směry. To by se musila výpověď všech těchto svědků rovnati nikoli popření sporného tematu, nýbrž plné nevědomosti o něm, tedy situace by byla táž, jako kdyby o něm vůbec svědci slyšení resp. ani nabídnuti nebyli. Na každý způsob z nerozhodnosti soudcovy, komu z více na první pohled stejně věrohodných svědků má věřiti, výslech stran nepomůže a nelze v případě takovém snad shledati vadu resp. neúplnost řízení dle § 496 č. 2, ba ani č. 3 c. ř. v tom, že strany k důkazu nebyly slyšeny, pokud soud tu kterou skutečnost považoval za právně rozhodnou, o ní důkazy provedl a je hodnotil, t. j. ji jimi zjišťoval. Šlo by snad nejvýše o nesprávné toto hodnocení provedených důkazů, pro něž ovšem nelze rozsudek rušiti a prvnímu soudu věc vrateti, nýbrž leda jej změnit.

III. Touto snad samozřejmou, ale přeci k úplnosti potřebnou úvahou jsme se dostali k otázce po poměru zásady o podpůrnosti důkazu výsledkem stran k tomu, kterou stranu stíhá t. zv. *průvodní břímě*. V tom směru sluší zdůrazniti, že výslech stran (k důkazu) nařizuje se zásadně bez ohledu na to, která ze stran má průvodní thema dokázati. Praktické následky průvodního břemene, t. j. že nedostatek průkazu v příčině sporné skutečnosti připadá k tíži strany, kterou průvodní břímě stíhá, nastane právě teprve tehdy, jestliže ani důkazy ostatní, ani v případě jejich nedostatku nebo nedostatečnosti *výslech stran* soudce nepřesvědčí (při volné úvaze o jejich průvodní síle dle § 272 c. ř. s.) o pravdivosti tematu průvodního.

Na tom nic nemění ani předpis § 374 c. ř. s. Naopak týž upravuje případ, kdy jedna ze stran sporných nemůže nic o te-

matu tom vypověděti, ač právě jí náleží průvodní břímě: tu dává se soudci volnost uvážiti, zda má se konati přes to výslech, ovšem druhé strany sporné. Tak vykládá předpis ten i nauka (Ott II., str. 194, Hora II., str. 368). Klein pak uvádí (str. 177) případ § 374 c. ř. s. jako výjimku z pravidla, že chronologicky předchází nepřisežný výslech obou stran (§ 376 c. ř. s.) před přísahou jedné (§ 377 c. ř. s.). Ustanovení § 374 přejímá i osnova (eodem § 376 c. ř. s.) beze změny a beze zmínky v důvodové zprávě.

Ve skutečnosti bude praktický rozdíl mezi oběma eventualitami, t. j. vyslychati k důkazu pouze protistranu anebo od výslechu stran vůbec upustiti, vlastně ve většině případů illusorní: odpadne-li důkaz ten, bude skutečnost sporná, thema probandi, považována za neprokázanou na vrub strany postižené průvodním břemenem a o věci neinformované anebo z výslechu vyloučené. V opačném případě bude slyšena o této okolnosti protistrana a patrně to dopadne rovněž v neprospěch strany zprvu uvedené (stížením průvodním břemenem). Příliš daleko však zdá se jíti Ott (II., str. 195), podle něhož jest vyloučen výslech stran tam, kde není možno získati záruky svědomitého a pravdivého seznání strany dodatečnou přísahou a rozh. Vážného sb. č. 8952, jež připouští v případě § 374 c. ř. s. výslech odpůrce k důkazu pouze, bude-li též vypovídati patrně ve prospěch dokazovatelův.

Přes to zbývá pro § 374 c. ř. z. jeden velmi cenný důsledek, a to pro řízení opravné: Předpis ten zbavuje soudce prvního výtky kusosti dle § 496 č. 2 resp. i č. 3 c. ř. s., i když v případě takovém přešel výslech stran o rozhodné skutečnosti nabídnutý (a tedy tuto skutečnost vzal za neprokázanou). Neboť aspoň tolik znamená ona volná úvaha § 374 c. ř. s. nesporně.

IV. Hranic zásady o podpůrnosti důkazu výslechem stran dotýká se i ustanovení § 273 c. ř. s., tedy mimo kapitulu o důkazu tom umístěné. Předpis ten zavádí výjimku z této zásady pro případ, že jest sporná výše nároku, nesporně straně příslušejícího, a tato výše dá se jenom velmi obtížně jinak zjišťovati. Při tom jistě právem se vytýká, že není tu slyšena strana přímo o přiměřenosti této požadované výše, nýbrž že důkaz ten zůstává výpovědí o skutečnostech, jako každý jiný důkaz, a to o skutečnostech, procesně rozhodných (tak Ott II., str. 193). Posouditi právní význam těchto skutečností resp. výsledku dokazování zůstává činností soudu, a to jako součást právního posouzení, tedy oné partie rozhodnutí, kterou lze napadnouti i dovoláním (§ 503 č. 4 c. ř. s.). Zákonodárným důvodem předpisu § 273 c. ř. s. byl požadavek procesní hospodárnosti, totiž aby nebylo v důsledku podpůrnosti důkazu výslechem stran, nutno pokusiti se o nepoměrně obtížné, případně jiné důkazy o témže průvodním tematu, totiž výši požadovaného nároku dříve, než se přikročí k výslechu stran, jinak ležícímu na snadě, zejména když jest již zprvu patrné, že tomuto výslechu se nebude moci

soud tak jako tak vyhnouti, neboť ony ostatní důkazy patrně nepovedou k cíli. Proto jest na místě tohoto předpisu vydatně používati a jest jenom uvítati, že jej přejímá i osnova.

V. Tato zákonodárná úvaha pronikla i ve zmíněné již diskusi, jež se odebrala v prvních sešitech ročníku 1934 Soudcovských listů. První z článků sem spadajících, z pera Dra *Bělohlávka* v sešitě prvním, požadoval možnost »informativního« slyšení stran, tedy rozdílného od důkazního prostředku dle § 371 sq. c. ř. s., asi na způsob práva uherského, což vlastně umožňuje již dnešní § 182 c. ř. s. Hledal se vlastně prostředek proti překrucování fakt právními zástupci stran. Při tom byl docela nadhozen případ úmyslného vzdalování strany právním zástupcem, aby meritorní pravda nevyšla najevo anebo snad správněji, aby vyšla najevo co nejpozději, až bude zajištěn dosti tučný palmár zástupce toho. Takovým zjevům ovšem předpis § 182 c. ř. s. nezabrání, jak správně bylo tam konstatováno, bude-li nepravdivý přednes přes to jasným. Leč takový jasný přednes (byl nepravdivý) nezavdá ani podnět k onomu navrhovanému »informativnímu« výsledku strany. Ostatně snad zůstanou takové zjevy výjimkou, bude-li plně využito útratových sankcí protahování sporu.

Podstatně dále došel v diskusi té *Krupař* (v seš. 2. tamtéž), a to k návrhu, aby vůbec bylo upuštěno od požadavku podpůrnosti důkazu výsledkem stran, který by prý mělo býti možno provéstí v kterémkoli stadiu sporu, k čemuž (bez dalšího odůvodnění) se připojuje v sešitě 3. i Dr. *Radimský*.

Požadavek *Krupařův* vyvrací však velmi případně anonym (*značka J. T.*) ještě v témže 3. sešitě. K jeho správným vývodům bylo by snad ještě dodati především, že *Krupařem* navrženým zněním § 371 c. ř. s. dostalo by se do civilního soudního řádu něco zcela nového. Neboť náš proces se nerozpadá v nějaká stadia (§ 179 c. ř. s.), a proto by se vyjímalo zavedení tohoto pojmu, ještě k tomu v negativní formulaci, velmi podivně. Postavíme-li se takto k námětu *Krupařovu* resp. *Radimského* odmítavě, nemůžeme popřítí, že závady, jež jím měly býti paralysovány, jsou vrcholně vážné a vyžadují naléhavě nápravy. Jest se tedy poohlédnouti po našem právu, zda soudce proti takové sabotáži základních tendencí procesního práva skutečně nemá žádných účinných zbraní, a je-li tomu tak, postarati se aspoň pro futuro, patrně náměty pro zákonodárce budoucího procesního řádu, o instituce k tomu způsobilé a se stanoviska základních pilířů stavby procesu našeho přijatelné, stavbu tuto nerušící, nýbrž naopak, vhodným přimknutím k její architektice spíše doplňující.

A tu se shledáváme s částečnou nápravou, vedoucí snad k důsledkům velmi obdobným požadavku *Krupařovu*, leč bez potřeby vůbec se dotýkati ucelené kodifikace našeho procesního

řádu, v náznaku již v citovaném jeho článku na str. 48., když se zmiňuje o tom, že soudce má si vybudovati celý plán postupu v procesu jednotlivém. Taková příprava jistě neodporuje dosavadním předpisům.

Jest pouze potřebí se zamyslet, když už jsme se dotkli »stadií« rozepře civilní, nad tím, zda skutečně i takový soudce, jenž shrnuv (alespoň v myslí) skutkový přednesy obou stran, jak to normuje § 211 c. ř. s., takovýto plán si narýsuje, opravdu vždy připustí výslech stran nutně až na konci, v posledním »stadiu« sporu. Jistě jeví by se takovýto postup značnou chybou tam, kde by bylo možno celý spor odkliditi rozřešením určitého sporného bodu, pro jehož skutkový základ není ale jiných průvodních prostředků, než právě výslech stran.

Tu pak sluší si odpověděti na otázku, zda podpůrnost důkazu tohoto jde tak daleko, že by bylo nutno nejdříve provést řízení a důkazy o celé ostatní sporné látce, jejíž, třeba velmi obtížné a zdlouhavé řešení by rozhodnutím o onom sporném bodě odpadlo. Takové případy pak měla ona diskuse jistě především na mysli.

Všimněme si tu především, že o podpůrnosti důkazu výsledkem stran vyjadřují se — *motivy* k civ. řádu soud. tak, že soudce k němu přikročí, není-li s to, zjistiti určité *skutečnosti* jinými průvodními prostředky.

Klein uvádí o tom (strana 173.), že výslech stran jest vždy to poslední: v příčině *určitého důkazního tematu* (Beweissatzes) nesmí býti dalších důkazů prováděno. Proto nesmí v témže průvodním usnesení býti kumulován výslech stran s jinými průvodními prostředky o *téže skutečnosti*, o témže tematu (str. 174.).

Toto výslovné omezení, ohraničení podpůrnosti výsledku stran k důkazu, se v pozdějších dobách přestává vytýkati. Shledáme je ještě v *Neumannově* komentáři ex 1914 (str. 1190.: Die Zulassung der Vernehmung der Parteien darf nicht kumulativ mit anderen Beweismitteln über dasselbe Beweisthema geschehen). Leč patrně se na ně zapomíná v přemíře důrazu, kladeného na zásadu jednotného projednávání dle § 179 c. ř. s.

Před tuto zásadu lze však vyhověti praktickému požadavku hospodárnosti procesní a připustiti důkaz výsledkem stran o *určitém sporném bodu*, aniž před tím byly provedeny jiné důkazy o *ostatní sporné látce*, jež třeba zjištěním onoho bodu se projeví zbytečnou, nerozhodnou a bude možno dle § 275 c. ř. s. důkazy ty vůbec pominouti. K správnému postupu vede nás ona zmínka o jednotlivém sporném bodu, způsobilém o sobě dověsti k rozřešení sporného právního poměru in merito. Neboť nechceme snad proces rozkouskovati na jednotlivé nesamostatné zjišťování, jež by znamenalo pravý opak hospodárného jeho vedení.

Jak již naznačeno, dáme se zlatou střední cestou, k níž nám poskytne klíč ono ustanovení, kde se hovoří o samostatných

sporných bodech, člancích resp. útočných a obranných prostředcích, tedy oddělené jednání §§ 188 a 189. Bohužel se v praxi používá těchto ustanovení většinou jenom tam, kde lze předvídati mezitímní rozsudek, ač přípustnost tohoto jest na odděleném jednání a vice versa zcela nezávislá. A přece může postup takový značně přispěti k urychlení sporu. Tak na příklad ve sporu, kde jedna ze stran požívá práva chudých, žalovaný jednak popírá vznik žalobního nároku, jednak z opatrnosti namítá nárok k započtení, o němž nabízí se různé, příp. velmi nákladné důkazy, kdežto žalobní nárok (i jeho popření) má býti prokázán pouze výsledkem stran. Tu jistě nic nebrání soudu, aby omezil jednání na žalobní nárok, provedl o jeho skutkovém podkladě ihned důkaz výsledkem stran, dříve než vůbec se pustí do jednání o komplikovaném kompenzačním protinároku žalované strany. Neprokáže-li se zmíněným výsledkem stran žalobní nárok, bude žaloba zamítnuta, aniž vůbec bude nutno se zabývatí sáhodlouhým dokazováním uvedeného protinároku.

Správnost tohoto postupu dokazuje nám, ovšem snad pouze nepřímou, i judikatura: Došlo-li k oddělenému jednání dle §§ 188, 189 c. ř. s., upírá se sice pozornost subjektů procesního právního poměru výlučně k oddělenému předmětu, ale pozornost tato má býti tak naň soustředěna, že všechna tvrzení, jeho se týkající, nutno již v tomto oddílu učiniti, protože než se přejde k dalšímu oddílu, se jednání o předchozím končí dle § 179 c. ř. s. V tomto rámci ožívá stará zásada soustřeďovací. Proto nelze po skončení jednání o právním důvodu žalobního nároku, když již se jedná o výši, namítati jeho promlčení (tak rozhod. Vážného sb. č. 8622). Jestliže tedy nelze v dalším oddílu již v příčině předchozího přednáseti, jistě také nelze tu již o jeho předmětu prováděti důkazy, ty měly býti provedeny při jednání o tematu průvodním, neboť náš civilní řád nezná nějakého samostatného průvodního řízení (§ 278 c. ř. s.). Tu pak tkví význam toho, že podpůrnost našeho důkazu výsledkem stran značí, že lze jej prováděti po vyčerpání ostatních způsobů důkazu o *témže tematu*.

Nevadí tedy, že o ostatní látce sporné, o níž vzhledem k omezení jednání právě na ono tema průvodní dle § 189 c. ř. s. se dosud nejedná, jsou resp. budou po ruce jiné důkazy. Vždyť není známo, zda vůbec ona ostatní procesní látka bude k rozhodnutí sporu potřebná, zda vůbec přijde na přetřes, nebude-li po zjištění onoho tematu věc tak zralá k meritornímu rozhodnutí, že ostatní důkazy vůbec odpadnou dle § 275, odst. I. c. ř. s. vzhledem k volnosti soudu co do změny důkazního tematu dle § 277 c. ř. s. Snad by se namítlo, že postup takový by mohl vésti k opětovnému obesílání stran k provádění výsledku jejich vícekrát: leč především takový postup bude volen tam, kde asi dá se předvídati, že k opětovnému výsledku tomu nedojde, ať již proto, že onen omezený předmět jednání pravděpodobně dopadne

tak, že další zjišťování odpadne. Dále není řečeno, že bude prováděn důkaz o ostatní látce, i když na ni dojde, také výsledkem stran: šlo nám především o případy, kdy o látce se nabízejí četnější důkazy jiné, jež patrně postačí právě vzhledem k podpůrnosti výsledku stran, zejména máme-li na mysli, co bylo pověděno shora ad II. Kde by konečně přece jenom, jistě výjimečně, mělo k výsledku tomu dojít znovu o jiném tematu, nesmí se zapomínati, že kdo se do sporu pustí, nesmí již litovati námahy a času, ztráveného cestou k soudu. Jde-li o venkovského člověka, pak jistě spojí ji s nutnými nákupy v městě, ostatně jeho čas není tak drahý. Obchodník si pak obstará zároveň záležitosti svého podniku, navštíví obchodní přátele atd. Konečné újma tím vzniklá bude mnohonásobně vyvážena možností rychlejšího rozhodnutí, na kterém mají svědomité strany důtklivý zájem. A o ty nesvědomité nemusíme míti starost, ty nechť již nějakou ztrátu v důsledku planých sporů utrpí. Neboť proti těmto zdánlivým nevýhodám v případě jistě ojedinělém stojí značné výhody ve valné většině případů jiných: Takto totiž již na poli platného práva zamezí soud těm nejkřiklavějším případům protahování sporů, jaké měli na mysli zmínění již reformátoři procesního práva, využije-li pouze plně ustanovení jeho, když takovou snahu nesvědomitých právních zástupců vycítí. A praxe ověří pak poznatek, že tam, kde povahou sporné látky jsou dány předpoklady pro oddělené jednání, jest možno vyslyšati strany před tím, než četné složité důkazy o ostatní látce byly provedeny, aniž třeba co měniti na osvědčeném našem civilním soudním řádu, jež třeba pouze plně proniknouti a chopiti se energicky a cílevědomě vždy všech pomůcek, jež zákon ten předvídavému a svědomitému soudci k zvládnutí procesu nabízí.

VI. Ovšem v jednom směru by se v této souvislosti změna resp. novelisace nynějších předpisů jeho doporučovala. K jejímu provedení by se hodila zejména dobře osnova nového civil. soud. řádu, aby táž neustrnula na pouhopouhé unifikaci dosavadních předpisů obou právních oblastí, nýbrž přinesla opravdu také něco nového.

Tím míníme do důsledků vyhověti tendenci, projevené na více místech osnovy té, aby totiž řízení se pokud možno urychlilo, zjednodušilo a tím zlevnilo. Mínilo-li to osnova s těmito požadavky opravdu upřímně, pak nechť dá soudci do rukou účinné zbraně proti opačné snaze některých právních zástupců a snad i pohodlných stran.

Pro naši otázku: t. j. výslech stran o omezené sporné látce, tedy »během« sporu, před výsledkem svědků o ostatním jeho obsahu, neubráníme se jedné obavě, totiž, aby se tím řízení neprotáhlo, zejména nedocházelo následkem postupu takového k odročení, jinak zbytečnému. Neboť kdežto ostatní důkazy může a má soudce dle § 183 c. ř. s. připraviti tak, aby je mohl

všechny provést pokud možno při jediném jednání, ba novelově znění §§ 279, resp. 332, 368 c. ř. s. dává soudci možnost pohrůzkou ztráty důkazu donutiti i strany na činné účasti a zájmu na takto urychleném vedení sporu. A podle zkušenosti také svědci, příp. znalci u vědomí sankce náhrady výloh zmařeného stání, kterou již v první obsílce se jim hrozí, jsou donucováni se hned po prvé dostavovati a také tak ve skutečnosti činí, pokud jim v tom nezabrání překážka opravdu vážná.

Jinak jest tomu však při výslechu stran. Tyto může soudce sice dle § 183 č. 1 c. ř. s. obeslati k osobnímu dostavení a také to stále ministerstvo soudcům připomíná a opomenutí se napořádě vytýká. Leč lze je obeslati jenom docela neformálně, pravidelně bez návratky, t. zv. formulářem 14. jedn. řádu. Takové obeslání mohou strany nechat beztretně bez povšimnutí, zejména když jim tak poradí nesvědomitý právní zástupce (viz Soud. listy 1934 str. 9.).

Byť tedy se jevil podle žaloby výslech stran sebe nevyhnutelnější, lze k němu obeslati stranu teprve, byl-li důkaz ten připuštěn, a tím méně lze před tím pohroziti ztrátou jeho ve smyslu § 279 c. ř. s. (viz § 381 téhož). Proto bylo by na místě, aby osnova vyhověla požadavku, jež vyslovily Soudcovské listy ex 1934 v sešitě 4., aby již s nedostavením strany k prvnímu kontradiktornímu jednání mohl soud spojití »ztrátu« důkazu toho asi na způsob prekluse důkazů dle analogie §§ 279, 332, 335, 368 c. ř. s.

Nyní často nejen u krajských, nýbrž z »odůvodněného« odporu (dle zák. č. sb. 160/36) proti upomínací žalobě, i u soudu okresního bude možno nutnost výslechu stran předvídati. Tu pak soudce nechť strany obešle k osobnímu dostavení, ať již k informaci či k důkazu, ale tak, že jim pohrozí jinak ztrátou důkazu toho a tuto sankci sdělí i právnímu zástupci. Jistě pak se nevykytne sebe nesvědomitější právní zástupce, jenž by straně radil, aby se takto obeslána k soudu nedostavovala.

Události ve Španělsku ve světle mezinárodního práva.

Dne 18. července 1936 vzniklo ve Španělsku povstání proti vládě ministerského předsedy Azani, ustavené podle ústavní listiny ze dne 9. prosince 1931. Tato ústavní listina je výsledkem událostí posledních let. Stará ústava království španělského z roku 1876 byla od vyhlášení vojenské diktatury v roce 1923 z valné části suspendována. K vydání nové ústavy však nedošlo a to ani za pozdější vlády civilní, za jejíhož trvání byly dne 12. dubna 1931 provedeny obecní volby, které daly neočekávanou, ale zřejmou většinu stranám republikánským. Dva dny nato se král (bez výslovné abdikace) zřekl na neurčito vlády, kterou svěřil až do zvolení ústavodárného shromáždění Zamorovi. Vláda však téhož dne prohlásila republiku, jejíž provisorní statut vydala dne 15. dubna. Dne 28. června vykonány volby do ústavodárného sněmu a výbor tímto